

Predavač: Prof. dr Zoran A. Ristić
Asistent: MSc – Milutin Kovačević

Fenomenologija lovne divljači
uvodno predavanje

Aktivnosti	Poeni (ukupno 100 bodova)
Predavanja (dr Zoran Ristić)	Од 0 до 5 (prisustvo)
Vežbe (Milutin Kovačević)	Од 0 до 5 (prisustvo)
Seminarski rad	Од 0 до 5
Kolokvijumi	Ukupno 40
Usmeni ispit (3 pitanja iz ispitnih pitanja)	Од 30 до 45
Knjiga	Poznavanje divljači sa osnovama kinologije (2013 godina) Dr Zoran Ristić Uči se prvih 200 strana

Naslovna strana knjige
(može se kupiti u skriptarnici PMF)

Osnovi zoološke sistematike

- **Sistematika** je biološka disciplina čiji je zadatak naučno proučavanje vrsta i različitosti organizama i svih međusobnih veza među njima.
- Svoj naziv duguje grčkoj reči „systema”, koja određuje sklop međusobno uravnoteženih i po određenim pravilima uređenih entiteta.

Taksonomija

- Taksonomija predstavlja „teoriju i praksu klasifikovanja organizama”. U njenom nazivu se nalaze dve grčke reči: *taxis*—uređenje I *nomos* – zakon.
- Sam termin je prvi put upotrebio *Candolle*

Binarna nomenklatura

- Po **binarnoj nomenklaturi**, na primer, veverica se zove *Sciurus vulgaris* Linnaeus, 1758
(*Sciurus*, grčki, *skia* = sena, *ura* = rep = rep zasenjuje telo, *vulgaris*, latinski, *vulgaris* = običan, široko rasprostranjen).
- Naučne oznake se, kako se vidi na primeru veverice, uzimaju pre svega iz grčkog i latinskog jezika.
- Prvo ime u naučnom nazivu uvek označava ime roda, a drugo ime vrste. Siva veverica pripada istom rodu kao i obična veverica, i zove se *Sciurus carolinensis* Gmelin, 1788.

Lovna taksonomija

- Naša lovna divljač je zoološki obuhvaćena u dva razreda:
- sisari (*Mammalia*) i
- ptice (*Aves*).

Ostale podele divljači

- - U lovnoj praksi se koristilo (pored naučne podele) nekoliko drugih razvrstavanja, koja su proizilazila iz :
  - različitog lovnog značaja (divljač visokog i niskog lova),
  - shvatanja uloge divljači (korisna i štetna),
  - prema prisutnosti u staništu (stalna i prolazna)
  - prema zakonskom položaju (zaštićena i nezaštićena divljač),
  - prema veličini (krupna i sitna)
  - prema telesnom pokrivaču (pernata i dlakava divljač).

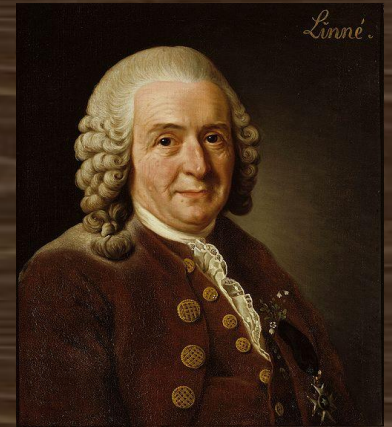
Razvrstavanje divljači

Divljač se razvrstava i grupiše sa tri stanovišta:

- naučnog (*filogenetskog*),
- zakonskog (*administrativnog*)
- i stručnog (*lovačkog*).

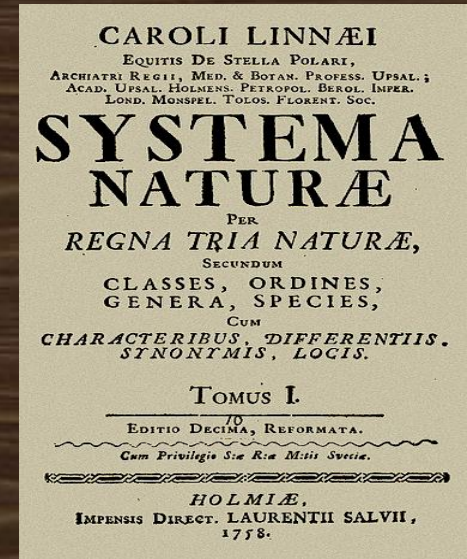

Carl Linné/Carolus Linnaeus

- **Karl fon Line/C Carolus Linnaeus** švedski naučnik i prirodnjak
- Osnivač je sistematike, biološke discipline, tako što je sve biljke i životinje svrstao u kategorije po sličnostima, i to:
-vrsta; -rod; -porodica; -red; -klasa; -kolo.

Carl Linné

- Carl Linné i njegovo kapitalno delo, "Systema Naturae", samo za njegovog života izdavano je dvanaest puta (1. izdanje je bilo 1735).
- U svom radu je prirodu podelio na tri carstva: minerale, biljke i životinje.

Podela divljači sa naučnog stanovišta

Nauka svrstava sve životinje u

- životinjski svet (*Regnum animale*).
- životinjski svet se deli na kolena (*Phylum*),
- kolena se dele na razrede (*Classis*),
- razredi na redove (*Ordo*),
- redovi na porodice (*Familia*),
- porodice na rodove (*Genus*),
- rodovi na vrste (*Species*),
- vrste na varijetete (*Varietas*), a
- varijeteti na jedinke (*Individuum*).

Podela divljači sa zakonskog stanovišta

- Zakon o divljači i lovstvu svu divljač deli na **zaštićenu** i **nezaštićenu** (sisare i ptice).
- Zaštićena se divljač dalje deli na trajno i lovostajem zaštićenu divljač.
- **Trajno su zaštićene** one vrste divljači koje su postale retke tako da im je ugrožen biološki opstanak. Ovakvom zaštitom sprečava se njihovo izumiranje.

Lovostaj

- To znači da je lov na ove vrste zabranjen u određenom periodu godine.
- **Lovostajem su zaštićene** sve one vrste divljači koje se love, samo u određeno vreme, a što se propisuje podzakonskim aktom, naredbom o vremenu lovostaja za pojedine vrste divljači.
- **Lovostaj** obuhvata vreme dok se divljač pari, dok je bremenita ili skotna, odnosno dok leže jaja, dok hrani mladunčad sve dok mladunčad ne odraste.

Podela divljači sa lovačkog stanovišta

- Sa stručnog, odnosno lovačkog stanovišta divljač se razvrstava na divljač visokog lova i divljač niskog lova. Prvi razlog je što je divljač visokog lova ređa, a prema tome za lovca i vrednija, i drugo, jer se na većinu vrsta te divljači puca samo kuglom (lovačkim karabinom).
- U divljač visokog lova ubrajaju se od sisara sve vrste jelena, kozroga, muflona, divokoza, srna, divljih svinja, medved i ris, a od ptica, veliki tetreb, mali tetreb, velika droplja, ždral, labud, i sve vrste orlova. Sva ostala divljač uvrštena je u divljač niskog lova.

Osnovne karakteristike sisara

- Sisari pripadaju amniotnim kičmenjacima koji imaju stalnu telesnu temperaturu (homeotermi), debelu kožu, u najvećem broju slučajeva snabdevenu karakterističnim rožnim tvorevinama - dlakama različitog tipa i čvrstine bogate kožnim, lojnim i znojnim žlezdama a kod ženki i posebnom vrstom žlezda, mlečnim žlezdama koje luče mleko za ishranu mladunaca.

Skelet je sastavljen iz tri veoma diferencirane oblasti:

- glave, sa lobanjskom čaurom i skeletom, trupa i ekstremiteta.

- * **Mišići** su dobro razvijeni
- * **Krvni sistem** je zatvoren
- * **Srce**-2 komore i **2** pretkomore
- * **Dišu** plućima
- * Vazduh ulazi kroz nosne otvore

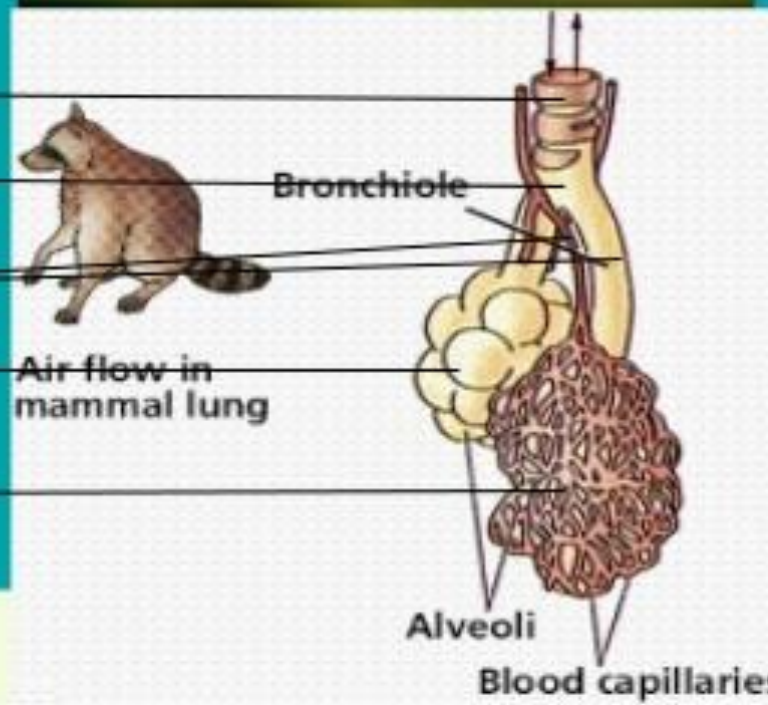
Grkljan ←

Dušnik ←

Bronhije ←

Pluća ←

Alveole ←

Telesni pokrivač

- Telesni pokrivač je predstavljen kožom koju čine pokožica koja je ektodermalnog porekla i krznom mezodermalnog porekla sastavljeno od vezivnog tkiva bogatog organima čula dodira, krvnim sudovima i pigmentnim ćelijama, pomoću vezivnih snopova krzna, pokožica se vezuje za mišiće i kosti.

Opšte odlike sisara

- **Blake** (rožne tvorevine, produkti kože)

- meke (krzno)
- oštre (čekinje)
- tanke i duge (runo)

- Linjanje

- Stalna telesna temperatura
oko 37°C

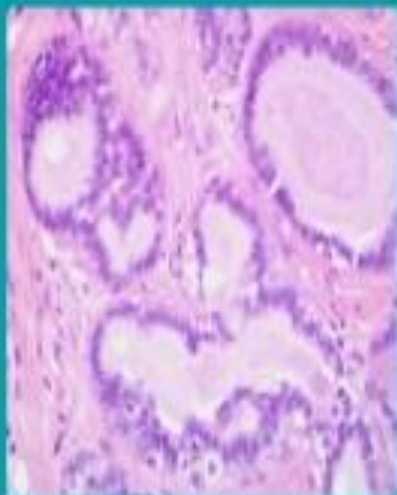

Dlaka

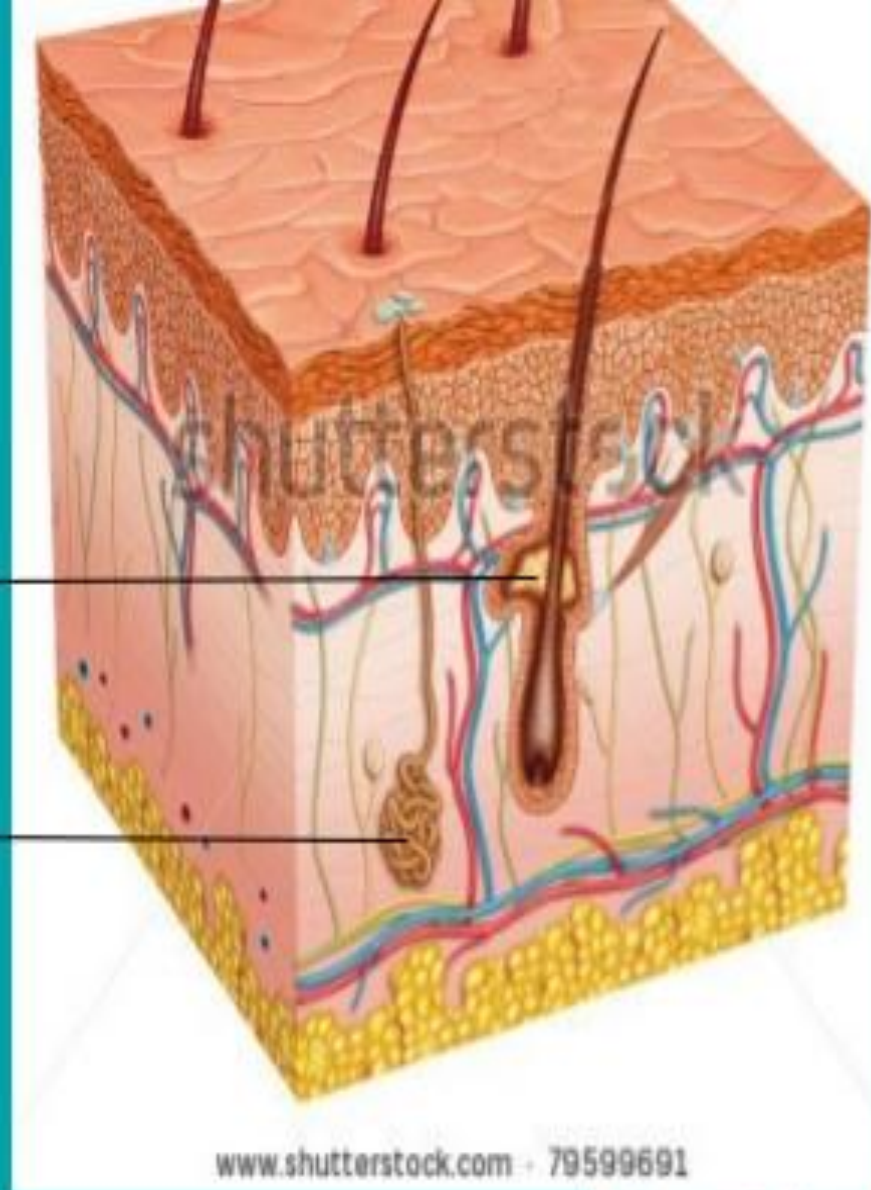
- Dlake predstavljaju specifične kožne organe koji se sreću isključivo kod sisara.
- Dlake rastu iz veoma vaskularizovane kvržice dlake, udubljenja u koži koje se naziva dlakin mešak ili folikul.
- Deo dlake u folikulu naziva se koren dlake, a slobodni deo stabljika dlake.
- Unutrašnji zid dlakinog meška predstavlja dlakinu saru koja obuhvata unutrašnju dlakinu saru i spoljašnju dlakinu saru. Obe sare cevasto opkoljavaju dlaku i sastoje se od ćelija pokožice.
- U dlakin mešak se uliva lojna žleza čiji sekret služi podmazivanju dlake i postaje evaginacijom spoljašnje dlakine sare.
- Sama dlaka sastoji se od orožnalih ćelija i na preseku ima tri sloja: površinsku “kutikulu”, korin sloj i srž.

- Mlečne žlezde

Lojne žlezde

Znojne
žlezde

Vuna

- Vuna predstavlja najefikasniju zaštitu protiv hladnoće, sastoji se iz relativno duge i mekane dlake.
- Deblja i kraća dlaka javlja se u obliku **čekinja** (kod svinje) ili čak i **bodlji** (kod ježeva), a njena uloga se svodi na mehaničku zaštitu.
- **Čulne dlake** susreću se na obrazima i gornjoj usni mnogih sisara (“brkovi” kod mačaka).
- Dlake se periodično obnavljaju i ta pojava se naziva linjanje.
- Kod svih sisara javlja se još za vreme embrionalnog života prva dlakava odeća (lanugo foetalis) koja biva zamenjena definitivnom odećom još pre završetka embrionalnog razvića.
- Kod čoveka lanugo u petom i šestom mesecu embrionalnog života pokriva čitavo telo, čak i lice.

- **Ostale rožne tvorevine**

- Nokti

- Kandže

- Kopita

- Papci

- Rogovi

Rogovi

- Rogovi su lokalne tvorevine na glavi mnogih sisara različitog morfološkog izgleda, koje životinje po pravilu upotrebljavaju kao oružje za odbranu i napad.
- Pravi rogovi kakvi se viđaju kod kopitara, uvek su šuplji i prepokrivaju kao rožne navlake koštane izrasline čeone kosti. Ustvari, te koštane izrasline predstavljaju samostalna kožna okoštavanja koja srastu sa čeonom kosti. Šuplji rogovi su stalni organi, i samo se kod izvesnih oblika (antilopatra) odbacuju svake godine.
- I rogovi žirafe predstavljaju koštane izrasline prepokrivene dlakavom kožom.
- Kod jelena rogovi nisu rožne tvorevine nego čisto koštane izrasline bez rožne navlake na površini, koji su samo u mladosti prekriveni mekanom kožom.

Osnovne karakteristike ptica

- Osnovne karakteristike ptica:
- Nose jaja, iz kojih se nakon inkubacije rađaju (ispile, izlegu) mladi;
- Mladunci mogu biti goluždravci (ostaju u gnezdu do operjavanja i mogućnosti letenja) i potrkusci (napuštaju gnezdo ubrzo nakon izleganja);
- Pokrivenost ptica perjem; Mitarenje
- Sposobnost letenja, ne kod svih, ali kod velike većine;
- Izuzetna pokretljivost (kao ni kod jedne druge životinjske grupe).

Ptice imaju najrazvijeniji vid. Oko sokola simbol
je oštrog vida.

U drevnom Egiptu ptičju vrstu pupavca (*Upupa epops* Linnaeus, 1758) smatrali su svetom pticom, u Persiji simbolom krepkosti, u većini Evrope lopovima, a u Skandinaviji vesnicima rata.

Roda je omiljena među ljudima i često se smatra da donosi sreću onome na čijoj kući napravi gnezdo.

Let ptica

- Let je značajan za većinu ptica i po njemu se, razlikuju od svih ostalih kičmenjaka. Kao glavni način kretanja, let pticama koristi za parenje, prehranu, izbegavanje i beg od grabljivaca.
- Ptice imaju razna prilagođavanja za letenje, uključujući lagane kosti, dva velika mišića za let, prsni mišić (*pectoralis*, koji čini oko 15% ukupne telesne mase) zajedno sa susednim mišićem *supercoracoideus*, te modifikovani udovi (krila s aeroprofilom).
- Oblik krila i veličina ptice prvenstveno određuju tip letenja za koji je ptičja vrsta sposobna.
- Mnoge ptice kombinuju mahanje krilima i jedrenje koja zahteva manju potrošnju energije.

Ptičji zov

- Ptičji zov ima razne namene od kojih nekoliko njih može biti povezano u jednu pesmu.
- Ptice pevaju kako bi se pokazale kad traže partnera, bilo radi privlačenja ili identifikacije potencijalnih partnera, te u kombinaciji s vizualnom komunikacijom za stvaranje partnerske veze.
- Koriste se za prisvajanje i održavanje teritorija.
- Pozivi su takođe korisni za identifikaciju određenih jedinki, što pomaže roditeljima da nađu svoje potomstvo u natrpanim kolonijama, kao i u ponovnom nalaženju partnera na početku sezone parenja.

Lastavica, čest primer za proučavanje o ptičjim migracijama.

Beli golub simbol je mira u svetu.

Kukavica koja je podmetnula jaje u gnezdo trstenjaka, i izglegli ptić koji uklanja konkurenciju pre nego da se ispili

Mala ptica – pomajka koja je odhranila višestruko veću mladu kukavicu

LEKCIJE ZA OBRADU U OVOM SEMESTRU

DLAKAVA DIVLJAČ – PITANJA ZA OBRAĐIVANJE

- Šta možete da kažete o vrsti *Cervus elaphus* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o vrsti *Cervus dama* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Ovis* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Capreolus* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Rupicapra* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Sus* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Lepus* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Ursus* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o vrsti *Canis lupus* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o vrsti *Canis aureus* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Vulpes* (biolog. i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Martes* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Mustela* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Felis* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Lynx* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Sciurus* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Meles* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Lutra* (biologija i ekologija)?

PERNATA DIVLJAČ – PITANJA ZA OBRAĐIVANJE

- Šta možete da kažete o rodu *Phasianus* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Perdix* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Coturnix* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Alectoris* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Tetrao* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Columba* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Streptopelia* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Anser* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Anas* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Ciconia* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Otis* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Grus* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Scolopax* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Pica* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Corvus* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Accipiter* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Aquila* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Buteo* (biologija i ekologija)?
- Šta možete da kažete o rodu *Falco* (biologija i ekologija)?

HVALA NA PAŽNJI!